

FSD2141

**Ikääntyvät ja matkapuhelimet 1999 ja
2002**

Aineisto-opas

TIETOARKISTO

Tämän aineisto-oppaan viittaustiedot:

Ikääntyvät ja matkapuhelimet 1999 ja 2002 [aineisto-opas]. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [tuottaja ja jakaja], 2018.

Aineisto-opas on luotu aineiston versiosta 2.0 (8.3.2011).

Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto
33014 Tampereen yliopisto

Asiakaspalvelu:
asiakaspalvelu.fsd@uta.fi
040 190 1442

Palveluportaali Aila:
<https://services.fsd.uta.fi/>

Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto
<http://www.fsd.uta.fi/>

Lukijalle

Tämä aineisto-opas on osa Tietoarkistoon arkistoitua tutkimusaineistoa FSD2141. Oppaan alussa on tiedot aineiston sisällöstä, aineiston rakenteesta ja keruusta sekä luettelo julkaisuista, joissa aineistoa on käytetty. Opas sisältää myös aineiston keräämisessä käytetyt dokumentit, esimerkiksi mahdolliset haastattelukysymykset, kirjoitusohjeet, tutkimuskutsut, litterointiohjeet tai virikemateriaalit. Tekstiaineistoista mukana on usein lisäksi aineistonäyte, josta selviää esimerkiksi käytetty litterointitaso.

Liitteenä olevat aineistoon kuuluvat dokumentit on tarvittaessa anonymisoitu. Kaikki oppaan sisältämät aineiston keräämisessä käytetyt dokumentit toimitetaan asiakkaalle aineiston latauksen yhteydessä myös erillisinä tiedostoina

Aineistoon ja sen tekijöihin tulee viitata asianmukaisesti kaikissa julkaisuissa ja esityksissä, joissa aineistoa käytetään. Tietoarkiston antaman malliviittaustiedon voi merkitä lähdeluetteloon sellaisenaan tai sitä voi muokata julkaisun käytäntöjen mukaisesti. Malliviittaus:

Kasesniemi, Eija-Liisa (Tampereen yliopisto) & Rautiainen, Pirjo (Tampereen yliopisto): Ikääntyvät ja matkapuhelimet 1999 ja 2002 [sähköinen tietoaineisto]. Versio 2.0 (2011-03-08). Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [jakaja]. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:fsd:T-FSD2141>

Tietoarkistoon on lähetettävä viitetiedot kaikista julkaisuista, joissa käyttäjä hyödyntää aineistoa. Aineiston alkuperäiset tekijät ja tietoarkisto eivät ole vastuussa aineiston jatkokäytössä tuotetuista tuloksista ja tulkinnoista.

Sisältö

1	Aineiston kuvailu	1
1.1	Aineiston otsikot ja datan versio	1
1.2	Sisällön kuvaus	1
1.3	Aineiston rakenne ja keruu	3
1.4	Aineiston käyttö	3
A	Haastattelukysymykset	7
B	Aineistonäyte	19

Luku 1

Aineiston kuvailu

1.1 Aineiston otsikot ja datan versio

Aineiston nimi: Ikääntyvät ja matkapuhelimet 1999 ja 2002

Aineiston nimi englanniksi: Elderly and Mobile Phones 1999 and 2002

Aineisto-opas on luotu aineiston versiosta 2.0 (8.3.2011).

1.2 Sisällön kuvaus

Tekijät

Kasesniemi, Eija-Liisa (Tampereen yliopisto. Tietoyhteiskunnan tutkimuskeskus)

Rautiainen, Pirjo (Tampereen yliopisto. Informaatiotutkimuksen laitos)

Utriainen, Anu

Rautiainen, Pirjo

Kalliovaara, Nina

Laukkarinen, Anu

Aineiston tekijänoikeudet

Tietoarkiston ja aineiston luovuttajan tekemän sopimuksen mukaisesti.

Aineiston luovuttaja

Rautiainen, Pirjo (Tampereen yliopisto. Informaatiotutkimuksen laitos)

Aineisto luovutettu arkistoon

2.1.2006

Asiasanat

arkielämä; asenteet; Internet; kulutustottumukset; käyttö; käyttöönotto; mainonta; matkapuhelimet; operaattorit; pelot; sosiaaliset verkostot; tarpeet; teknologia; tekstiviestit; tietokoneet; tietoyhteiskunta; tulevaisuus

Tieteenala / Aihealue

OKM:n tieteenalaluokitus: humanistiset tieteet; yhteiskuntatieteet

CESSDAn luokitus: ikääntyneet; kulutus ja kuluttajakäyttäytyminen; sosiaalinen käyttäytyminen ja asenteet; tietoyhteiskunta

Sarjakuvaus

Tämä aineisto kuuluu sarjaan:

Aineistot, jotka eivät kuulu sarjaan

Yksittäiset aineistot, jotka eivät kuulu mihinkään sarjaan.

Sisällön kuvaus

Tutkimuksessa on kartoitettu ikääntyvien, noin 50 - 60-vuotiaiden matkapuhelimen käyttöä. Aineisto koostuu haastatteluista, jotka on tehty vuosina 1999 ja 2002 eri puolella Suomea asuville henkilöille. Osa haastatteluista on toteutettu pari- ja osa yksilöhaastatteluna.

Aineisto sisältää yhteensä 44 haastattelua, joista noin puolet on tehty vuonna 1999. Haastatteluista 27 on yksilöhaastattelua ja 17 parihaastattelua. Haastattelut ovat pituudeltaan 4-58 sivua, yhteensä aineistoa on noin 610 sivua. Aineistosta on tehty html-versio, jonka hakemiston avulla haastatteluja on helppo selata.

Vuonna 1999 tehdyissä haastatteluissa selvitettiin, mistä syistä vastaaja on kännykän hankkinut tai jättänyt hankkimatta. Vastaajat kertoivat, vaikuttivatko muut ihmiset, taloudelliset syyt tai oma elämäntilanne hankintapäätökseen. Lisäksi kartoitettiin kännykän käyttöön liittyviä tarpeita ja pelkoja nyt ja tulevaisuudessa. Haastattelussa keskusteltiin, miten kännykkä kytkeytyy vastaajan päivärutiineihin ja onko sen käyttö muuttanut jotenkin omaa tai muiden elämää. Edelleen selvitettiin, keiden kanssa vastaaja on kännykän välityksellä yhteydessä ja onko kännyköiden yleistymisen vaikuttanut muuhun yhteydenpitoon, kuten kasvokkaiseen näkemiseen tai postikorttien lähettämiseen. Kulutukseen ja erityisesti kännykän käyttöön liittyviä arvoja ja mielipiteitä selvitettiin myös.

Vuoden 2002 haastatteluissa teemat olivat pääosin samoja kuin vuoden 1999 haastatteluissa. Edellistä tarkemmin tiedusteltiin esim. puhelimen tai operaattorin valintaan liittyviä asioita. Lisäksi vastaajat muistelivat, miten oppivat käyttämään kännykkää, mikä siinä on ollut helppoa tai vaikeaa. Oma matkapuhelimen käyttöä pyydettiin kuvailemaan ja haastatteluissa keskusteltiin mm. tekstiviesteistä ja muista lisäpalveluista, viihdekäytöstä, asioimisesta viranomaisten kanssa ja kännykän käyttöön liittyvistä normeista ja tapakulttuurista. Myös kulutustottumuksia ja

mielipiteitä esim. hinnoista ja mainonnasta tiedusteltiin. Vastaajia pyydettiin pohtimaan, mihin matkapuhelimen käyttöä voisi tulevaisuudessa laajentaa ja soveltaa. Vuoden 1999 haastatteluis-
ta poiketen kysymyksiä esitettiin tarkemmin myös tietokoneen ja internetin, muun teknologian
sekä median käytöstä.

1.3 Aineiston rakenne ja keruu

Maa: Suomi

Kohdealue: Suomi

Havainto/aineistoyksikkötyyppi: Henkilö, Perhe

Perusjoukko/otos: Ikääntyvät eri puolella Suomea

Aineistonkeruun ajankohta: 1999 – 2002

Kerääjät: Rautiainen, Pirjo (Tampereen yliopisto. Informaatiotutkimuksen laitos); Laukkari-
nen, Anu; Jäppinen, Anu; Kalliovaara, Nina

Aineistonkeruun tekniikka: Kasvokkainen haastattelu

Keruuväline tai -ohje: Haastatteluteemat tai haastattelurunko

Aineiston ajallinen kattavuus: 1999 – 2002

Tutkimuksen aikaulottuvuus: Poikkileikkausaineisto

Havainto/aineistoyksiköiden valinta: Ei-todennäköisyysotanta: harkinnanvarainen poiminta

Haastateltavia on kerätty eri puolelta Suomea.

Aineiston määrä: 44 haastattelua rtf-tiedostona, yhteensä noin 610 sivua tekstiä. Lisäksi rtf-
tiedostoista tuotetut html-tiedostot.

1.4 Aineiston käyttö

Aineiston käytössä huomioitavaa

Haastattelut on nauhoitettu ja purettu kirjalliseksi litteraatioksi.

Aineistoon liittyviä julkaisuja ei ole eritelty. Julkaisulista koskee kaikkia Tietoyhteiskunnan tut-
kimuskeskuksen matkaviestintätutkimushankkeen aineistoja (FSD2206, FSD2205, FSD2204,
FSD2203, FSD2199, FSD2198, FSD2197, FSD2196, FSD2195, FSD2194, FSD2193, FSD2182,
FSD2171, FSD2144, FSD2142, FSD2141).

Julkaisut

Kasesniemi, Eija-Liisa & Rautiainen, Pirjo (2001). Kännyssä piilevät sanomat. Nuoret, väline
ja viesti. Tampere: Tampere University Press.

Kasesniemi, Eija-Liisa & Rautiainen, Pirjo (2002). Mobile communication of children and
teenagers in Finland. Teoksessa: Perpetual Contact. Mobile communication, Private Talk and

Public Performance (eds. James Katz & Mark Aakhus), 200-220. Cambridge: Cambridge University Press.

Oksman, Virpi (2010). *The mobile phone: A medium in itself*. VTT Publications 737. Helsinki: Valtion teknillinen tutkimuskeskus VTT.

Oksman, Virpi & Rautiainen, Pirjo (2001). "Se on sitä nykypäivää". *Matkaviestintä lasten ja nuorten tietoyhteiskuntana*. Teoksessa: *Lasten tietoyhteiskunta* (toim. Marjatta Kangassalo & Juha Suoranta), 60-71. Tampere: Tampere University Press.

Oksman, Virpi & Rautiainen, Pirjo (2002). "Den är hela livet i min hand". *Mobilkommunikation, familj och kön*. NIKK magasin; 2. Nordic Institute for Women's Studies and Gender Research.

Oksman, Virpi & Rautiainen, Pirjo (2002). *Toda mi vida en la palma de mi mano*. *La comunicación móvil en la vida diaria de niños y adolescentes de Finlandia*. *Juventud y teléfonos móviles*. *Revista de estudios de juventud* (57), 25-33. Madrid: Instituto de la Juventud Redacción.

Oksman, Virpi & Rautiainen, Pirjo (2003). *Extension of the hand: Children's and teenagers relationship with the mobile phone in Finland*. In: *Mediating the Human Body. Technology, Communication and Fashion* (eds. Leopoldina Fortunati & James Katz & Raimonda Riccini), 130-141. Lawrence Erlbaum Associates, Inc Publishers.

Oksman, Virpi & Rautiainen, Pirjo (2003). *Il prolungamento della mano. Il rapporto di bambini e adolescenti coi cellulare in Finlandia*. In: *Corpo futuro. Il corpo umano tra tecnologia, comunicazione e moda* (eds. Leopoldina Fortunati & James Katz & Raimonda Riccini), 144-155. *Collana di sociologia*. Milano: FrancoAngeli.

Oksman, Virpi & Rautiainen, Pirjo (2003). "Perhaps it is a body part". *How the mobile phone became an organic part of everyday lives of Finnish children and adolescents*. In: *Machines that Become Us* (ed. James Katz), 293-308. New Brunswick: Transaction Publishers.

Oksman, Virpi & Rautiainen, Pirjo (2003). "That's modern life for you". *Mobile communication in everyday life of children and teenagers in Finland*. *Acta Ethnographica Hungarica* 48(1-2), 149-159.

Oksman, Virpi & Rautiainen, Pirjo (2005). *Mobile Kommunikation und Senioren im hoch technisierten Finnland*. In: *Mobile Kommunikation - Perspektiven und Forschungsfelder* (eds. Joachim R. Höflich & Julian Gebhardt), 179-199. Berlin: Peter Lang.

Rautiainen, Pirjo (2001). 'Kentän' ja 'toisen' kohtaaminen. *Kokemuksia kenttätöistä intiaani-reservaatissa*. *Elore* 8(1). Joensuu: Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura ry.

Rautiainen, Pirjo (2002). *Antropologin kenttä ja työ - nojatuolista norsunluutorniin? Kulttuuriantropologin työn pohdintaa kahden kenttätökokemuksen perusteella*. *Etnologiatieteiden tutkimuksia*; 41. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino. Kulttuuriantropologian pro gradu -tutkielma.

Rautiainen, Pirjo (2003). "Ei siitä mitään infoähkyä tule- Katsaus nuorten mediakulttuuriin". *Kirjastoletti*; 4. Suomen kirjastoseura.

Rautiainen, Pirjo (2005). *Mobile Youth in the Information Society. New Media as Symbols of the Individual and the Community*. In: *eCity - Analyzing the efforts to generate local dynamism in the City of Tampere* (eds. Antti Kasvio & Ari-Veikko Anttiroiko), 565-587. Tampere: Tampere University Press.

Rautiainen, Pirjo (2005). *Romance and everyday work, the two sides of fieldwork - a challenge*

for the anthropologist. *Ethnologia Fennica*, 25-33. Finnish Studies in Ethnology. Jyväskylä: Kopijyvä.

Rautiainen, Pirjo (2005). "Se on semmoinen taskussa kulkeva kaveri". Katsaus lasten ja nuorten kännykkäkulttuuriin. *Peili: elokuva- ja televisiokasvatuslehti*; 2. Elokuva- ja televisiokasvatuksen keskus ETKK ry.

Ajantasainen julkaisuluettelo aineiston kuvailun yhteydessä osoitteessa

<https://services.fsd.uta.fi/catalogue/FSD2141>

Aineiston sijainti

Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto

Käyttöoikeudet

Aineisto on käytettävissä (B) tutkimukseen, opetukseen ja opiskeluun.

Liite A

Haastattelukysymykset

FSD2141 IKÄÄNTYVÄT JA MATKAPUHELIMET 1999 JA 2002

FSD2141 ELDERLY AND MOBILE PHONES 1999 AND 2002

Tämä dokumentti on osa yllä mainittua Yhteiskuntatieteelliseen tietoarkistoon arkistoitua tutkimusaineistoa.

Dokumenttia hyödyntävien tulee viitata siihen asianmukaisesti lähdeviitteellä.

Lisätiedot: <http://www.fsd.uta.fi/>

This document forms a part of the above mentioned dataset, archived at the Finnish Social Science Data Archive.

If the document is used or referred to in any way, the source must be acknowledged by means of an appropriate bibliographic citation.

More information: <http://www.fsd.uta.fi/>

Detta dokument utgör en del av den ovannämnda datamängden, arkiverad på Finlands samhällsvetenskapliga dataarkiv.

Om dokument är utnyttjat eller refererat till måste källan anges i form av bibliografisk referens.

Mer information: <http://www.fsd.uta.fi/>

Haastattelukysymykset 1999

Hankintasyyt

- KÄYTTÄJÄT
- Hankintasyyt
- Hankintatilanne step-by-step
- Hankitut palvelut perusteluineen
- Ympäristön vaikutus ja ohjailu, esim. lasten neuvot
- Jos muutoksia, perustelut niille, esim. RL > Sonera -sukkulointi
- Passiiviset käyttäjät - tiesikö jo hankkiessaan, että ei tule todella käyttämään vai tapahtuiko pian muutos?
- EI-KÄYTTÄJÄT
- Rationaaliset perustelut, esim. taloudellinen tilanne
- Psykkiset tekijät - yleinen muutosvastarinta, ennakkoluulo uutta kohtaan
- Elämäntilanneperustelut, esim. ei-tarvitseminen - miksi?
- Sosiaaliset perustelut - ympäristön suhtautuminen
- Yhteiskunnalliset perustelut - yleinen matkaviestintädiskurssi
- Missä olosuhteissa voisi harkita?

Nelikenttäjäsenitys

- KONKREETTISET PELOT
- Ei-osaaminen - opetustarve: missä, milloin, kuka, miten, miksi näin?
- Virhetoiminnot ja -tulkinat
- Terminologian vieraus
- Mainonnan väärin suuntaaminen
- Epäonnistumisen kokemukset

UHKAVISIOT

- Mihin teknologiasuuntautuneisuus johtaa pahimmillaan?
- Yksilö vs. kone? Inhimillisyys?
- Mistä arkipelot syntyvät?
- TARPEET NYT
- Missä tilanteissa käyttää arjessa?
- Mitä käyttää? Miksi juuri niitä?
- Kirjaa pienimmätkin maininnat

POTENTIAALISET TARPEET

- Epäsuora tulkinta elämäntyylin pohjalta mitä kaikkea voisi käyttää jos olisi tarjolla
- Julkishallinnon palvelut
- Yksityiselämä - viestinnän lisäksi myös muut käyttömahdollisuudet
- Viihde ja ajankulu

Arkielämä ja teknologia

- PÄIVÄRUTIINIT
- Fokustapahtumat, jäsentymisen, rytmi, fyysinen ja psyykinen elämänhallinta...
- Aamu
- Aamupäivä
- Iltapäivä
- Ilta
- Yö
- Omat toimijaroolit päivän aikana: puoliso, äiti, osanottaja, kuluttaja, asiantuntija ...
- Erityisesti kulutuskäyttäytyminen
- MEDIA JA TEKNOLOGIA
- Mitä teknologiaa ja miten kytkeytyy arkipäivään?
- Miten mediakäyttö painottuu?

- Tv, radio, lehdet - merkitys?
- Mitä teknologia merkitsee (vapaa assosiointi)?
- Mitä matkaviestintä tuonut lisää elämään positiivista / negatiivista?
- Miten muuttanut omaa elämää?
- Miten muuttanut muiden elämää?
- Miten luulisi muuttavan, jos ei ole vielä hankkinut?

Viestintä ja sosiaalinen verkko

- SOSIAALINEN VERKKO
- Parisuhde
- Lapset
- Lastenlapset
- Muu suku
- Tuttavat
- Työtoverit
- Ystävät
- Harrastustoiminta
- Järjestötoiminta
- Viranomaiskontaktit
- Yleinen asiointi, kauppa ja palvelut
- VIESTINTÄKANAVAT
- Kasvokkaiaviestintä - missä tilanteissa ei voi korvata esim. asiointissa?
- Lankapuhelin - onko asema heikentymässä? Luovutaanko?
- Matkapuhelin: aktiivinen käyttö
- Matkapuhelin: passiivinen käyttö
- Ystäväpiirin penetraatiotason vaikutus matkaviestintään
- Tietoverkot
- Perinteiset - kirjeen ja kortin asema, missä tilanteissa säilyneet?

Kulutus ja matkaviestintä

- Kulutusnormi - hyväksyttävyyys?
- Arvot, normit - miksi rajoitettavaa jos rajoitettavaa?
- Hintamielikuvat ja -tietous
- Mistä tieto peräisin?
- Muista myös: Matkaviestintä, asiakastiedote - mielikuvat
- Tarjonnan merkitys: tuotetietous
- Monipuolisuuden ymmärtäminen: arvellaanko vai tiedetäänko palvelumahdollisuudet, esim. SMS
- Suhde muuhun kulutukseen: miksi pyritään säätelemään, vrt. esim. ulkomaan matkailu?
- Mistä kaikesta valmis maksamaan ja mitä? Miksi?
- Kulutus suhteessa itseen ja esim. suhteessa lapsiin / lapsenlapsiin, ts. ostopotentiaalinen suuntaaminen pois omasta hyvinvoinnista
- Vrt. matkaviestintään kuluja esim. matkapuhelimen hankintahintaan

Haastattelukysymykset 2002

SENIORIT JA MATKAVIESTINTÄ: PERUSRUNKO

1. TAUSTA (tunne informanttisi elämänpiiri, jotta voit sitoa kysymykset arkielämään - sosiaaliset ja ekonomiset puitteet)

Millainen perheenne on? Ketä perheeseen kuuluu?

Missä asutte (miljö, kaupunginosa, taajama, kaupunki)?

Mitä teette/teitte työksenne?

Harrastukset?

Mitä perheenne harrastaa yhdessä (kodin ulkopuolella)?

Yksilöharrasteet, puolison/ystävien kanssa

Järjestötoiminta

(->Mitä puhelinpalveluja voitaisiin soveltaa harrastusten yhteyteen?)

Matkusteletteko säännöllisesti ulkomailla/kotimaassa?

Missä? (Elämänpiirin laajentumat kodin ulkopuolelle, liikkuvuus, varallisuus)?

Julkiset palvelut?

Käytättekö harrastuksissa? Esim. kirjasto, urheilupaikat?

(->Mitä puhelinpalveluja voitaisiin soveltaa julkisten palvelujen yhteyteen?)

Liikkuminen/liikkuvuus yleensä?

Perheen yhteinen aika/erilliset toiminnot (arkirutiinit)?

Kerro perheenne tavallisesta arkipäivästä: mitä tapahtuu aamulla/päivällä/illalla/yöllä?

(Millainen elinpiiri: koti, ystävät, harrastukset, työ – entinen työ?)

(Miten ajankäyttö jakautuu mahdollisen työn ja vapaa-ajan kesken?)

-> TAVOITE: INFORMANTIN ELÄMÄNPIIRIKARTTA

2. MATKAPUHELIMEN HANKINTA (löydä syy sille, miksi päätyi matkaviestintään)

Miten, milloin ja miksi hankitte matkapuhelimen?

Puhelin:

Mikä puhelin: miksi juuri se?

Oletteko vaihtanut?

Jos ollut useampia, mitä ajattelette eri puhelimista

Pyydä vertailemaan (sekä toiminnat että ulkonäköön liittyvät seikat)

Mitä ajattelette nykyisestä puhelimesta? Onko jokin ”super”ominaisuus/onko jotain turhaa?

Operaattori:

Miksi päädyitte jonkun tietyn operaattorin asiakkaaksi?

Oliko operaattorin valinta oma, tietoinen päätös vai ”sattumaa”? Vaikuttiko joku valintaan, esimerkiksi lapset, lapsenlapset, ystävät? Tarjousten vaikutus?

Mikä liittymä?

Oletteko vaihtaneet operaattoria tai liittymää? (Harrastaako liittymäsukkulointia?) Miksi? Mistä ja miten saatuun tietoon muutos perustui?

Minkä verran ystävät, naapurit, suku vaikuttivat hankintaan?

Mistä liikkeestä matkapuhelin ja liittymä hankittiin? Miksi juuri sieltä?

Vertailitteko tuotteita / jälleenmyyjä ennen hankintaa? Miten?

Mainokset, asiakaslehdet, käynnit liikkeissä, koekäyttö?

Oliko tarjouksia?

Millaista palvelua saitte liikkeessä?

Oletteko aikeissa hankkia jotakin uutta? Miksi/miksi ei?

Millainen on informantin tietous uudesta tuotetarjonnasta juuri nyt: tuotteiden tunnettuus, esim. uudet operaattorit, lisämaksulliset palvelut

Missä vaiheessa uuden tuotteen ilmestyessä on hankkinut sen? (pitääkö hinnan laskea ensiksi vai haluaako olla ensimmäisenä hankkimassa uutta)

-> TAVOITE: HANKINTAKONTEKSTIN KARTOITUS

3. KÄYTTÖÖNOTTO

Kuinka opitte käyttämään matkapuhelimia/juuri omaa matkapuhelintanne?

Opettiko joku vai opitteko itseksenne yrityksen ja erehdyksen kautta?

Oletteko osallistunut esim. operaattoreiden järjestämään ”koulutukseen”?

Mikä puhelimen käyttämisessä on helppoa, mikä vaikeaa?

Opastus

Millaiset opastajat mieluisimpia: esim. lapset aktivoittavat isovanhempia?

Diileri, kouluttaja, vertainen (luotsi)?

Opastaisitteko itse ystäviänne?

Miten tieto leviää: miten levinnyt itselle, itseltä muille?

Mikä ylipäänsä on aktivoittanut käyttäjäksi?

-> TAVOITE: AKTIVOITUMISHISTORIA

4. MATKAPUHELIMEN KÄYTTÖ

Millainen on informantin ihmissuhdeverkko?

Keneen, milloin, miten ja miksi ollaan yhteydessä, millä tavalla?

Eri kategoriat: perhe, vertaisryhmät, virallistahot (esim. työ- ja harrastusasiat, ”virastoasiat”)

Miten matkaviestintä integroituu yhteydenpitoon?

Millaista oma matkapuhelimen käyttönne on?

Ajallisesti? Milloin eniten/vähiten? Miksi?

Määrällisesti?

Taloudellisesti? – Saldoraja?

Eri viestintätyyppittäin?

Puhelut?

Privaattikommunikaatio?

Asiointipuhelut?

Maksulliset palvelut?

Vastaajan käyttö?

Tekstiviestit?

Privaattikommunikaatio?

Ketjuviestit?

Maksulliset lisäpalvelut?

Kuvaviestit, ketjuviestit jne

Tekstiviestien kieli

Säilyttääkö viestejä?

HUOM! Puhelut vrt. tekstiviestit?

(Erotellen: esim. ”syökö” jompikumpi toista: tingitäänkö jommastakummasta vai kasvavatko molemmat jos koko viestintämäärä lisääntyy)

→ Pääkysymys edellisistä: Matkaviestintätarpeet:

Arjen kommunikaatiotarpeet sosiaalisessa verkostossa ja julkishallinnossa

Viihde ja ajankulu

Matkaviestintään liittyvä tapakulttuuri

Mikä sopivaa, mikä ei?

Yksityisen ja julkisen reviirin rajat?

Matkapuhelin ei-viestinnällisesti, ajanvietteenä?

Mitä kaikkea puhelimella olisi kiva tehdä ajankuluksi/hyödyksi?

Kirjoittaminen, musiikin kuuntelu, pelit, kuvat

Statuskäyttö?

Laitteen personointi

Logot, soittoäännet (onko näkyvissä tässä ikäryhmässä ”buumia”)

Milloin kännykkä on mukana?

Milloin jätätte kotiin, milloin ehdottomasti mukana?

Miten kuljettatte?

Lankapuhelin

Kuinka paljon käytätte? Millaisiin puheluihin? Miten eroaa matkapuhelimen käytöstä?
Lankapuhelimen käytön kustannukset: pyydä vertailemaan (esim. kk-maksu langasta vrt. matkapuhelimen käyttömaksut: summalla soittaisi monet kännykkäpuhelut)
Jos molemmat käytössä: mitä kännykässä pitäisi olla, että langasta luovuttaisiin?

Ympäristö:

Millaista keskustelua matkaviestintä synnyttää lähipiirissä (folklore)?
Mitä lähipiirissä oli puhuttu/nyt puhutaan kännyköistä?
Mitä kännyköistä ajateltiin/nyt ajatellaan?

Millainen kännykän käyttäjä olette omasta mielestänne?

Oletteko itse ”tyypillinen” kännykän käyttäjä?

Millaisia käyttäjiä seniorit ovat mielestänne muihin verrattuna? Lapset, nuoret?

Sukupuolen merkitys?

Ongelmat, pelot ja haasteet liittyen matkaviestintään

Arkirutiinit ja matkaviestintä (elämänhallinta)

Miten matkaviestintä on jo integroitunut arkeen/juhlaan?
Konkreettiset käyttötilanteet? Aika, paikka, syy?

Vaikutus parisuhteeseen?

Soitetaanko puolisolalle useammin nyt kun kännykkä
Tekstiviestintä?

Senioreiden ajankäyttöprofiilit

Mitä arjessa ja ajankäytössä konkreettisesti muuttuu/tapahtuu kun siirrytään työelämästä eläkkeelle?

-> TAVOITE: ELÄMÄN RYTMITYS: MITEN MATKAVIESTINTÄ NIVOUTUU ELÄMÄNRYTMIIN

5. SENIORIN KULUTUSSUHDE (liitä matkaviestintään ja medioiden käyttöön)

Kulutuskäyttäytyminen yleensä: kulutusvalinnat, -arvot ja -normit

Päivittäiskuluttaminen

Suuremmat hankinnat

Onko erottuvia ryhmiä elämäntavassa?

Varakkaat perheet – niukatuloiset: onko erilaiset käyttötavat, tarpeet?

Löytyykö kaupunki/maaseutueroja?

Elämäntavassa? Kulutuksessa? Matkaviestinnässä?

Kuluttaminen ja matkaviestintä

-> Minkä verran rahaa kuluu matkaviestintään? Laitehankinnat ja käyttö?

Mikä on informantin maksimikulutus matkaviestintään? (myös potentiaalinen)

Mistä kulutuksesta matkaviestintään sijoitettu raha on pois? (Vai onko mistään?)

Pääkysymys: Miksi juuri tietty summa matkaviestintään? Mistä ovat valmiita maksamaan matkaviestinnässä?

Operaattori-imagot

Onko jokin mielikuva operaattoreista?

Paremmuus: ... Miksi?

Mielikuvat: Hintataso: halpa / kallis? Muodikkuus? Onko jokin ”aikuisten operaattori”?

Tuotevalikoima, palvelut:?

Onko hinta(mielikuva) tälle ikäryhmälle tärkein?

Asiakaspalvelun rooli

Onko ottanut yhteyttä? Missä tilanteessa?

Jos ongelmia käyttämisessä tms.: mihin tahoon ottaa mieluiten yhteyttä?

Matkaviestintä

Asiakaskirjeet

Mainonta

Muistaako matkaviestintään liittyvää mainontaa?

Millainen on hyvä/mieliinpainuva mainos?

Missä mediassa mainonta huomataan parhaiten, seuraako jotain? (Radio, tv, lehdet, katumainonta jne.)

Informatiivinen mainonta: olisiko valmis mainonnan keinoin ottamaan vastaan opastusta - mitkä tilanteet sopivia vastaanottaa?

Neuvonta

Missä viestintävälineessä opastus olisi parasta? Entä: 1) koulutus, 2) lehdessä (mainoksien yhteydessä), 3) tehtäväkupongit (palkinto porkkanana), 4) asiakaspalvelu

-> **TAVOITE: SENIORIN KULUTUSTOTTUMUKSET JA -POTENTIAALI**

6. TUOTTEET

Itsepalvelupaketit

Suhtautuminen itseohjautuvuuteen

Tilaaminen: gsm-vakuutus, kotisoitto, oma liittymä jne.

Matkapuhelimeen liittyvät tarpeet

Onko tarpeet syntyneet käytön yhteydessä/synnytetty?

Vaihtoehtoiset tavat toimia, asenteet (esim. postikortti vs. kuvaviesti) - Mikä saa toimimaan toisin kuin ennen?

Julkispalvelut: Kela, pankki, posti, apteekki, kirjasto jne: esim. apteekki (reseptin saapuminen, aukioloajat), kirjastot (laina saapunut) & tekstiviesti: miltä tuntuu, luotettavuus VAI meneekö paikan päälle, soittavatko? Onko em. kontaktointi Soneran vai apteekin tehtävä?

Mms-viestit

Hyväntekeväisyyslahjoitusten yhdistäminen

Tietty summa aina kun soittavat, määrittelevät itse kohteen ja summan, tekstarilla tietty summa – esimerkiksi SPR:lle?

Kohderyhmät?

Turva

Muistuttaja (voisi olla yhdistettynä paikkatiedot)? Itselle, sukulaiselle?

Miten suhtautuisi jos itseä alettaisiin muistuttaa?

Hätätilanteet: paikkatiedot itse hälyytettäessä?

-> TAVOITE: TUOTTEET, VIESTINTÄ, ARVOT, ARKI, ASENTEET, AKTIVOITUMINEN

7. UUSMEDIA- JA TEKNOLOGIASUHDE

Mitä teknologiaa kotoa löytyy?

Mitä medioita käyttää: mitä asioita niiden kautta seuraa? (uutiset, urheilu, musiikki, elokuvat jne)

Radio

Tv (mielipide myös digi-tv:stä)

Sanomalehdet, aikakauslehdet

Internet

Matkapuhelin

Mikä on tärkein viestintäväline? Miksi?

Kuvaillkaa media/teknologiapäivänne (Kunkin viestintävälineen oma ”profiili”)

Tietokone:

Mitä teette tietokoneella? Mitä haluaisitte oppia?
Miten ylipäänsä suhtaudutte tietokoneisiin?

Internet?

Suosikkisivut?

Hupi/hyöty-suhde

[operaattorin] sivut? TESTAUS!!! JA jos mahdollista: BOOKMARKIT

Mitä eri viestintävälineet merkitsevät?

Mihin kännykkää voisi verrata: ”lelu”, hyötyesine, arkipäiväinen asia?
Millaisia ajatuksia/tunteita/mielikuvia eri viestintävälineet herättävät?
Onko joku media läheinen/kaukainen/kätevä/vaikea?

Miten suhtaudutte teknologian kehitykseen? Mikä on hyvää teknologiaa?

**Mitä mieltä olette ”teknologisesta” lukutaidosta?
(Informaatiotulva/infoähky)**

Tietoyhteiskunta

Onko pelkoja, että ”pudotaan kärryiltä”?

”Mukana pysyminen”: aito tarve, pakko, sosiaalinen paine, pelko putoamisesta?

Taitojen ”normit”

- > TAVOITE: SENIORIN TEKNOLOGIASUHDE

7. TULEVAISUUS

Millaisia toiveita laitteille, palveluille

Mitä pitää tärkeänä, haluaa painottaa? Mitkä vähäpätöisempiä?

Kuvaile: elämä ennen kännykkää/jälkeen kännykän – laadullinen muutos

Liite B

Aineistonäyte

FSD2141 IKÄÄNTYVÄT JA MATKAPUHELIMET 1999 JA 2002

FSD2141 ELDERLY AND MOBILE PHONES 1999 AND 2002

Tämä dokumentti on osa yllä mainittua Yhteiskuntatieteelliseen tietoaarkistoon arkistoitua tutkimusaineistoa.

Dokumenttia hyödyntävien tulee viitata siihen asianmukaisesti lähdeviitteellä.

Lisätiedot: <http://www.fsd.uta.fi/>

This document forms a part of the above mentioned dataset, archived at the Finnish Social Science Data Archive.

If the document is used or referred to in any way, the source must be acknowledged by means of an appropriate bibliographic citation.

More information: <http://www.fsd.uta.fi/>

Detta dokument utgör en del av den ovannämnda datamängden, arkiverad på Finlands samhällsvetenskapliga dataarkiv.

Om dokument är utnyttjat eller refererat till måste källan anges i form av bibliografisk referens.

Mer information: <http://www.fsd.uta.fi/>

Haastattelija: Pirjo Rautiainen (H)
Haastattelijan syntymävuosi: 1971
Haastattelun päivämäärä: 18.4.2002
Haastateltavan sukupuoli: nainen
Haastateltavan asuinpaikka: kaupunkimainen kunta/Lappi
Haastateltava: Ellen (V)
Haastateltavan ikä: ?

1.nauha, A-puoli

H: Tietokone hankittiin reilu 3 vuotta sitten ja internetikin. Kuinka paljon tietokonetta tulee käytettyä viikossa tai päivässä kaikkienensa?

V: On päiviä ettei käytä ollenkaan, toisinaan istun koko päivän, kun kirjoittelen. Ja sitten modeemin kautta on hidasta, kun pankkiasioita hoidan. Ehkä keskimäärin 3 tuntia päivässä. Tästä kovemsta tunnista netin käyttöä... eniten on kirjoittamisaikaa kyllä. Ehkä se on kolmannes vain tätä internetin käyttöä. Kirjoittamista on paljon enemmän.

H: Käyttikö tietokonetta jo aikasemmin kuin 3 ja puoli vuotta sitten siellä kurssilla vai?

V: Kurssilla käytettiin, mutta kun minulla ei ollut tietokonetta, ni se jäi aika teoreettiseksi. Ei siinä paljon sitten. Se piti opetella ihan alusta, kun kone tuli.

H: Kuinka monta matkapuhelinta on ollut?

V: Ei yhtäkään vielä, kun olen tykännyt olla erakko, joka saa olla rauhassa, että ei hätyytellä.

H: Kerrotteko sitten, mikä takia kännykän haluaa nyt hankkia? Se liittyy tähän harrastukseen?

V: Kännykkä liittyy tähän sukututkimukseen. Minä olin viime keväänä ja olin aikasemminkin, olin [Länsi-Suomen taajaan asutun kunnan] seurakunnassa ja yhdeksästä kolmeen siellä voi työskennellä, kun sitten pannaan ovet kiinni. Minulla olis ollut siellä luokkatovereita ja serkkuja ja sukulaisia ja ne harmittelivat, että ne olis minua hakeneet iltapäiväksi koteihinsa, kun vaan tietäisivät milloin voi. Minulla ei ollut puhelinta ja menin sitten vain siskoni talolle. Enkä sieltä lähtenyt, kun olis ollu kuus kilometriä toiseen suuntaan, sitten enää. Silloin huomasin, että kännykkä pitäis olla. Sattui vielä, että olisin halunnut hautausmaan puutarhurilta selvittää suvunhautojen, että kuin kauan kestää vielä, kun on maksettu seurakunnan hoito. Lähinnä tämä isovanhempien iso hauta siellä. Minä kävelin sinne seurakuntaan ja ovet oli lukossa. Ei ollut kännykkää, minä en puutarhuria nähnyt. Hän olis tullut kyllä avaan ovet. Tämmösiä käytännön. Mutta se liittyy tähän sukututkimukseen oikeestaan. Mulla on jo niin paljon kutsuja jo, että nyt kun menen sinne, ni mulla on monta hakijaa tai muutaman luo kävelenkin, mutta soitaisin, että nyt mä tulisin sinne. Sukututkimus sen teetti, että se on pakko hankkia.

H: Oliko ennen sitä, että kännykkä oli turha kapine? Minkälainen oli se oma suhtautuminen yleensä kännyköihin?

V: En oikeetaan aatellu, kun että minä en tarvitse, että tuun hyvin toimeen tuolla (lankapuhelin?). Tuo palvelee minua ja kaikki soittavat tuolla.

H: Mitä ajattelette ylipäänsä, kun sanotaan, että Suomi on kännyköitynyt? Millä mielellä tätä kännykkäbuumia seurasi varsinkin 90-luvun lopulta?

V: Ihmettelin, että mistä kummasta muksut saa rahaa, kun tossa kentällä on lastenohjelmaa, lastenteatteri mm. toimii, ja pieniä ipanoita, tuskin kymmentäkään vanhoja, ni kaikilla kännykät, kun ne soittelivat. Aattelin vaan, että valitetaan, että on työttömiä ja pienituloisia, niin, että kuka maksaa.

